

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Светлозар Петков Вацов
професор във ФТН на ШУ „Епископ Константин Преславски”
за дисертационния труд на *Меир Давидеско*
на тема „**Фактори за готовността на новите учители
за справяне с конфликти в класа**“
за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
по научната специалност 1.1. Теория и управление на образованието
Научен ръководител: доц. д-р Красимира Марулевска

1. Кратки биографични данни за докторанта

Меир Давидеско е бакалавър по *Израелска география* и магистър по *Еврейска история в новата ера* от Университета в Хайфа.

Работил е като образователен инспектор в израелското министерство на образованието, главен изпълнителен директор в частен колеж, училищен мениджър в Начално училище Каплан в Хадера. В момента е старши съветник по научноизследователска и развойна дейност в сферата на образованието и футуристичната педагогика в Министерството на образованието на Израел.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е на актуална, дисертабилна и значима за образованието тема. Той е с обем 175 страници, от които 155 страници са текст, 13 страници - библиография и 7 страници - приложения

Целта на дисертацията е да задълбочи разбирането за устойчивостта на учителите и нейния принос за начинащите учители.

Трудът е структуриран във въведение, три глави, заключение, библиография и приложения.

Във *въведението* са посочени актуалността на темата, обектът и предметът на разработката, формулирани са цел, задачите и хипотезите и са посочени методите на изследване.

В *първа глава* „Проблеми и предизвикателства в професионалното развитие на учителите в контекста на образователния мениджмънт - теоретични основи“ е направен преглед на литературата по отношение на теоретичните основи на мениджмънта в училище и управлението на преподавателския персонал, разгледани са характеристиките на работата и трудностите пред новите учители. Направен е изводът, че учителите, решили да останат в областта на преподаването, трябва да определят граници и установят взаимоотношения с учениците, които да доведат до устойчивост на начинаещите учители, въпреки многото конфликти и трудности по време на тяхната работа.

Във *втора глава* „Класна стая и управление на конфликти в училищна среда“ са разгледани и проучени видовете конфликти и стратегиите за справяне с тях. Посочва се, че устойчивостта на учителите е силно повлияна от организационни и други фактори на околната среда, което предполага, че устойчивостта на учителите може да се засили чрез засилване на социалната, професионална и организационна подкрепа на учителите..

Трета глава „Методология за изследване и анализ на резултатите от емпиричното изследване“ описва организацията на емпиричното изследване и анализира получените данни. Направени са изводи, че:

- съществува положителна връзка между възприемането на самоефикасността на учителите и тяхната устойчивост, така че учителите, които са по-устойчиви, се характеризират с възприемане на по-висока самоефективност,

- колкото по-висока е устойчивостта и самоефективността на учителите, толкова по-голямо е използването от тях на квалифицирани и професионални стратегии за справяне с конфликти,

- колкото по-висока е устойчивостта и самоефективността на учителите, толкова по-малко трудности имат те при справяне с конфликти,

- самоефективността и устойчивостта на новите учители е по-ниска от тази на опитните учители,

- способността на новите учители да се справят с конфликтите е по-ниска от тази на опитните учители.

В *заключението* се посочва, че проведеното изследване потвърждава значимостта и актуалността на разглежданата тема и се правят изводи, които са подходящо обобщение на резултатите от дисертационния труд.

Библиографията включва 127 литературни и 4 интернет източника. Литературният обзор показва задълбоченото и прецизно познаване на изследваната проблематика от автора.

3. Научни приноси на дисертацията

Приемам повечето от приносите, описани в автореферата, а именно:

1. Потвърдено е съществуването на положителна връзка между самоефективността и устойчивостта на учителите, така че учителите с висока устойчивост имат високо ниво на самоефективност.

2. Потвърдена е връзката между устойчивостта на учителите, техните възприятия и модели за справяне, както в положителния аспект на по-широкото използване на стратегиите за справяне с професионални умения, така и в негативния аспект, който изразява по-малко трудности при справяне.

3. Доказано е, че измеренията на устойчивостта се развиват дори преди учителите да започнат да преподават, докато аз-концепцията за компетентност нараства паралелно с преподаването и натрупването на опит в областта.

4. Изяснено е, че устойчивостта има различно влияние върху аз-концепцията на новите и на по-опитните учители и че размерите на самоефективност сред по-опитните учители са повлияни от устойчивостта, която насърчава предизвикателството, а за новите учители те са повлияни от измерението на устойчивостта на вътрешната мотивация.

5. Посочено е, че устойчивостта сред новите учители изразява надежди да бъдат „добри учители“ и стремеж да постигат стойностни цели и че желанието да инвестират и да се научат да постигат тези цели подкрепя чувството им за способност.

6. Разкрито е, че като цяло способността на новите учители да се справят с конфликти е по-ниска от тази на по-опитните учители.

7. Доказано е, че трудността при справяне с конфликти поради липса на знания е повлияна отрицателно само от измерението „Преподаване и междуличностна ефективност“ на по-опитните учители. Това означава, че учителите изпитват повече затруднения при справяне с конфликти поради липса на знания, тъй като тяхната преподавателска и междуличностна ефективност е по-ниска и обратно.

8. Заключават се, че няма пряк ефект от опита и устойчивостта върху трудността при справяне с конфликти поради липса на знания, тъй като цялото влияние се изразява в преподаването и междуличностната ефикасност и това влияе върху способността на учителите да се справят.

Изследването може да бъде полезно за оптимизиране на процеса на управление на училищата.. Приложимостта на получените резултати и приноси е безспорна. Те ще представляват интерес и ще са полезни на всички работещи в областта на образованието.

4. Преценка на публикациите по дисертационния труд

По темата на дисертационния труд има 3 публикации в научни издания. Те дават ясна представа за получените резултати и осигуряват необходимата публичност на научните приноси и авторските претенции, като по обем и съдържание отговарят на минималните национални критерии за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

5. Автореферат

Авторефератът е на 79 страници и съдържа основните резултати, получени в дисертационния труд. Той отразява достатъчно пълно неговото съдържание и основните приноси на дисертанта. Авторефератът дава необходимата представа за изследваните проблеми и получените резултати.

6. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки към представения труд. Въпросът ми към докторанта е: „Как устойчивостта на учителя помага да се изгради у него чувство за самоефективност?“

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд показва, че докторантът Меир Давидеско притежава задълбочени теоретични знания по научната специалност *Теория и управление на образованието*, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Той съдържа научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Поради гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Меир Давидеско в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.1. Теория и управление на образованието.

31. 05. 2021 г.

Член на научното жури:

/проф. д-р Светлозар Вацов/